

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 23.03.2020, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:08 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) esimene lugemine

2. 15:51 Vaba mikrofoni

15:00 Istungi rakendamine

15:03 Esimees Henn Põlluaas

Tere päevast, head kolleegid! Alustame oma tööädalat. Meil on Riigikogu täiskogu III istungjärku 9. tööädala esmaspäevane istung. Kõigepealt, nagu ikka, on eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Tundub, et seda soovi ei ole. Siis on järgmisena kohaloleku kontroll.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 24 Riigikogu liiget ja puudub 77.

Andrei Korobeinikul on käsi püsti, kas on ettepanek või küsimus?

15:04 Andrei Korobeinik

Aitäh! Teen ettepaneku muuta käesoleva tööädala ajagraafikut selliselt, et täiskogu istungid toimuksid täna, 23. märtsil, ja kolmapäeval, 25. märtsil, ning kolmapäeval, 25. märtsil toimuks infotund.

15:05 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma panen selle ettepaneku hääletusele. Kas me võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele ettepaneku muuta Riigikogu täiskogu III istungjärku 9. tööädala ajagraafikut selliselt, et täiskogu istungid toimuvad täna, 23. märtsil, ja kolmapäeval, 25. märtsil, ning kolmapäeval, 25. märtsil toimub infotund. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 25, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikogu ajagraafik on muudetud.

Nüüd jõuame päevakorra kinnitamise juurde. Käesoleva tööädala neljapäevase istungi päevakorda olid kavandatud Riigikogu juhatuse valimised, aga täiskogu muutis nüüd ajagraafikut ja selle äädala viimane istung toimub kolmapäeval, 25. märtsil. Kuna Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 6 lõikest 1 tulenevalt peavad Riigikogu juhatuse valimised toimuma istunginädala viimasel istungil, siis toimuvad juhatuse valimised kolmapäeval, 25. märtsil.

Koos selle muudatusega panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärku 9. tööädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 25 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:08 Päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) esimene lugemine

15:08 Esimees Henn Põlluaas

Nüüd me jõuame tänase esimese punkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 128 esimene lugemine. Nagu ikka, näevad meie protseduurid ette, et kõigepealt on algatajal võimalus ettekandeks kuni 20 minutit, seejärel on juhtivkomisjoni

esindaja ettekanne, samuti kuni 20 minutit. Iga Riigikogu liige võib esitada kuni kaks suulist küsimust ja küsimuse esitamiseks on aega üks minut. Seejärel on läbirääkimised, soovi korral. Täna eelnõu ettekandja on siseminister Mart Helme ja õiguskomisjoni nimel teeb ettekande komisjoni esimees Jaanus Karilaid. Palun siseminister Mart Helme kõnetooli.

15:09 Siseminister Mart Helme

Austatud eesistuja! Lugupeetud rahvasaadikud! Kõigepealt selgituseks, enne kui ma eelnõu enda juurde asun: tegemist ei ole päris uue ja hiljuti algatatud eelnõuga. Eelnõu originaalversioon pärineb juba aastast 2018, seega eelmise valitsuse ajast, kuid nüüd muutus see pakiliseks seoses asjaoluga, et praegune koroonakriis on kiireloomulise muudatusena tinginud infotelefoni 1247 käivitamise ja ulatusliku vabatahtlike kaasamise nii infotelefoni töösse kui ka muudesse korrakaitse valdkonnaga seotud töödesse ning seetõttu on siin vaja teha kiireloomulisi täiendusi-muudatusi. Ühtlasi aga kasutame võimalust juba 2018. aastast ootel olnud asju menetleda. See selgitus on minu arvates vajalik sellepärast, et muidu võib inimestel jääda mõnevõrra arusaamatuks, miks on meil tegemist päästeseaduse ja relvaseaduse muutmisega. Need asjad on kõik ühes seaduses koos. Ja kuna eri aegadel on mitme osapoole osalusel ette võetud muudatused kogunenud, kumuleerunud, siis me ministeeriumis arvame, et nüüd on mõistlik menetleda need ära ühekorraga. Selgituseks veel, kui võib-olla tekib küsimus, miks on siin demineerijate, päästjate ja Häirekeskuse töötajate teemad kõik ühes eelnõus koos. Tegemist ei ole mitte kobareelnõuga, vaid eelnõuga, mis käsitleb kõiki neid asju tervikuna, ehkki paranduste järgi võib jääda mulje, nagu oleks tegemist mingisuguse hehtilise ja kunstlikult kokku pandud kogumiga.

Aga läheme eelnõu juurde. Mis on põhilised muudatused? Kõigepealt räägime Päästeametist, sest see on meil ka praeguse kriisi ajal eesliinil. Päästeamet on institutsioon, millel ei ole mitte üksnes ennetav ja konkreetse sündmusega seotud funktsioon, vaid on ka põhjuste väljaselgitamise funktsioon. See tähendab seda, et päästeseaduse kohaselt peab Päästeamet välja selgitama näiteks tulekahju põhjused. Paraku on seaduses jäänud kahe silma vahele see, et Päästeametil endal ei ole õigust välja nõuda vastavaid selgitusi. Nendest võidakse keelduda, st materjalide esitamisest ja sündmuskoha uurimisest võidakse keelduda. See tähendab seda, et paljudel puhkudel on Päästeamet saanud vajalikud andmed alles algatatud kohtuprotsessi käigus. Kokku on meil ära toodud 79 seesugust juhtumit, nii palju kui ma suudan siit paberitest leida. See ei ole normaalne. Normaalne oleks see, et Päästeamet saab oma uurimistöö käigus otsekohe ligipääsu vajalikele toimingutele, vajalikele materjalidele, vajalikele sündmuskohadele ja kõigele muule, et mitte oodata kohtuistungil käigus avalikustatavaid detaile, vaid vastupidi, anda kohtupidamisel juba oma ekspertiis kogu selle kaalukuses. Seetõttu me oleme teinud ettepaneku teha eelnõusse vastavad muudatused. Samuti luuakse teatud õigusselgus. Ennetustöö on väga oluline lõik Päästeameti tegevuses, sisu mõttes, ja sellega vähendatakse halduskoormust vabatahtlike päästjate kaasamisel läbi tervisekontrolli, seda kontrolli lihtsustades. Näitlikult öeldes on praegune olukord niisugune, et vabatahtliku päästjana tegutsemiseks tuleb käia eraldi korras arstlikul läbivaatusel ja muudel vastavatel protseduuridel, kus tunnistatakse inimene kõlblikuks, samal ajal kui inimesel on kehtivad tervisetõendid seoses autojuhiloo, relvaloo või mõne muu dokumendiga. Me leiame, et täiesti mõttetu on inimesel veel kord minna arstlikku kontrolli. See tähendab mitmekihilist halduskoormust. Ja me leiame ka, et kehtiva tervisetõendi olemasolu korral ei ole vaja uuesti mingit spetsiaalset tervisetõendit taotleda.

Nüüd edasi läheme demineerijate juurde. Demineerijatele antakse teatud tingimustel tulirelva kandmise ja kasutamise õigus, et tagada demineerijate tööohutus. Mida see tähendab? See tähendab, et teatud tingimustel ehk demineerimisoperatsioonide läbiviimisel on demineerijatel õigus relva kanda ning enesekaitseks ja oma toimingute ja käideldava materjali valedesse kättesse sattumise vältimiseks on õigus kaasaskantavat relva kasutada. Piltlikult öeldes võime ette kujutada, et päästjad lähevad demineerima mingisugust lõhkematerjali, näiteks miine, mürske, muid laskekehasid või plahvatavat materjali, aga mingid tegelased otsustavad, et kuna demineerijad on mõnusa koguse kokku korjanud, siis nüüd on õige hetk see neil käest ära võtta. Kui demineerijatel ei ole enda tegevuse, iseenda ja kogu materjali kaitseks relva ega selle kasutamise õigust, siis võib relvastatud rünne väga edukalt õnnestuda. Niisuguste olukordade – võib-olla tõepoolest ainult teoreetiliste, kuid siiski – vältimiseks me selle seadusemuudatuse ette paneme. Selle demineerijate osa raames on ka vastavate normide kehtestamine, õigemini täiendamine ja täiustamine lõhkamiskohtadele, et tagada inimeste ja ümbritseva keskkonna ohutus lõhkematerjali hävitamisel. Me ei saa öelda, et neid tingimusi praegu veel

ei ole, aga on olnud juhtumeid, kus suuremate lõhkekehade käitlemisel on tekkinud lööklaine ja ka muude kaasnevate tagajärgede puhul vähemalt teoreetiline oht inimeste tervisele. Et see oht ei oleks isegi mitte teoreetiline, siis neid tingimusi mõnevõrra täiendatakse ja karmistatakse, st muudetakse seesugusteks, et niisugust ohtu ei saaks isegi teoreetiliselt eksisteerida.

Edasi, läheme vabatahtlike teema juurde. See on väga oluline lõik ja meil on praegu mõningaid lünkasid vabatahtlike sotsiaalsete tagatiste garanteerimisel. Kõnealune eelnõu tegeleb ka nende sotsiaalsete tagatistega, et operatsioonil, sündmusel viibivad või mingi muu riikliku tegevusega hõivatud vabatahtlikud ei oleks ebavõrdses seisus võrreldes elukutselistega. See on väga oluline, sest luust ja lihast oleme me kõik, kas elukutselised või vabatahtlikud, ja õnnetusse sattumise garantii ei ole vabatahtlike puhul rohkem välistatud kui elukutseliste puhul.

See on seotud ka sellega, et me oleme käivitanud uue infotelefoni, mis toimib nüüd juba teist nädalat. Eelmisel nädalal viskas Häirekeskuse kõnede arv ja ka uue käivitatud telefonumbrile helistatud kõnede arv lakke – tipp-päevadel ulatusid sissehelistamised numbrile 1247 enam-vähem 3000 kõne piirini, nii et Häirekeskus ei saanud enam oma töötajatega hakkama ja kaasas vabatahtlike. Tõsi küll, esimestel vabatahtlikel Siseministeeriumi töötajate hulgast on teatud kvalifikatsioon ja õigused olemas erinevalt tavavabatahtlikest, st tavakodanike hulgast pärit vabatahtlikest, aga õige kiiresti selgus, et neil on siiski üks probleem: nimelt puudub vabatahtlikel õigus kõikide andmete käitlemiseks ja edastamiseks samal, võrdsel määral elukutseliste Häirekeskuse töötajatega. Toon teile jälle ühe näite elust enesest.

Vabatahtlikul puudub õigus anda sissehelistajatele teatud isikuandmeid – isegi kui helistaja on tuvastatud ja isik, kelle kohta ta andmeid soovib, on samuti tuvastatud, seesuguste andmete edastamise õigus puudub. Ette rutates ja natukene ennetades küsimusi, ma selgitan ka, mida see tähendab, kui vabatahtlikele niisugused õigused seadusega sätestatakse. Ma kujutan ette, et see võib olla üks teema, mis rahvasaadikutele küsimusi tekitab, eelkõige isikuandmete kaitse tõttu, seetõttu selgitan. Vabatahtlikud, kes Häirekeskuses töötavad, läbivad põhjaliku taustakontrolli ja koolitused. See ei ole lihtsalt nii, et öeldakse: kuule, Jüri, Jaan, Mart, Sergei, meil on hädasti vaja ühte inimest, tule istu siia telefoni taha ja võta kõned vastu – näed, siin on need kohad, kust sa saad kätte vajaliku info, mida neile edastada, teeme sulle veerandtunnise koolituse ja kõik on korras. Ei, see ei käi nii. Nii taustakontroll kui ka koolitus on põhjalikud ja peavad tagama selle, et vabatahtlikud teavad täpselt, mis on nende õigused ja missugune on nende vastutus.

Edasi. Ka need isikuandmed, mida võidakse käsitleda, on nähtavad ainult asutuses, kus inimene viibib või kus inimene teenust sai. Mitte terviklik seisukoht, mitte kogu andmepank, see ei lähe mitte kusagile. See on väga-väga piiratud hulk infot, mis päringu korras kättesaadavaks osutub ja seda kuidagi elektrooniliselt edastada ei ole ka õigust. Kõik kõned salvestatakse. Kui keegi midagi küsib – näiteks mina tahan teada, kuhu on kadunud minu abikaasa Helle-Moonika Helme –, siis ta peab ennast identifitseerima, andma oma isikukoodi ja nime ning ka selle inimese isikukoodi ja nime, kelle kohta tahetakse andmeid saada. See ei ole nii, et ma ütlen, et ma tahan saada suvalise Jaan Saare andmeid ja mulle hakatakse kohe neid jagama, küsitakse veel, et meil on siin 20 Jaan Saart, missuguse kohta neist te tahate, me võime teile kõigi kohta ka anda, kui te tahate. Ei, see on konkreetne Jaan Saar, konkreetse isikukoodiga, ja antakse ainult see informatsioon, mis on selle päringu raames vajalik. Kui ta on näiteks õnnetusse sattunud või haiglasse sattunud, siis uuritakse, missugune on tema tervislik seisund ja kus on võimalik temaga juba püsikontakti saada. Mitte midagi niisugust siin ei ole, et hakatakse jagama mingisuguseid suvalisi andmeid. Veel on oluline, et isiku kaitseks tema tööandjale andmeid ei edastata. Need on selgitused lisaks sellele, mis puudutab vabatahtlike kaasamist Häirekeskuse kriisitelefoni töö paremaks tegemiseks ja elanikkonna paremaks teenindamiseks. Põhimõtteliselt on need lühidalt muudatused, mida me selles eelnõus kavatseme teha. Rohkem ma praegu ei räägiks. Kui teil on küsimusi, siis püüan vastata.

15:24 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, hea minister! Tõepoolest, küsimusi on. Heiki Kranich, palun!

15:24 Heiki Kranich

Aitäh teile selgituste eest, mis puudutasid vabatahtlike kaasamist ja nende isikuandmete edastamist. Kas te olete minuga nõus, et praeguse seaduse § 1 punkt 10 on sõnastatud liiga üldiselt ja komisjoni töö käigus tuleks seda täpsustada, et kõiki muresid ja hirme kuidagi maha võtta?

15:24 Siseminister Mart Helme

Jah, loomulikult ma olen nõus. Olles ka ise olnud rahvasaadik ja teinud palju parandusettepanekuid, olen loomulikult nõus. Ma ei vaidlusta üldse rahvasaadikute kollektiivset tarkust selleks, et eelnõu paremaks teha.

15:25 Esimees Henn Pöllumaa

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:25 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh selgituste eest! Minugi küsimus tuleb sama asja kohta. Selles eelnõus on peale väga vajaliku kriisitelefoni töö reguleerimise praegu sees ikkagi üsna põhimõtteline muudatus, mis puudutab terviseandmete sisulist avamist nendelesamadele vabatahtlikele, kes hakkavad olema telefonile vastamisel abiks. Mind väga huvitab see argumentatsioon või kaalutlus, miks te otsustasite sellise päris põhimõttelise muudatuse teha ja kas see on koht, kus te peate võimalikuks seda eelnõu veel täpsustada. Sest see ring, kellel tekib õigus oma lähedase kohta seesugust informatsiooni küsida, on selle eelnõu järgi kaunis lai. See tundub olevat päris ohtlik pretsedent, kui me oma andmed selliselt avame.

15:26 Siseminister Mart Helme

Jah, ega me ei vaidle vastu, et see on selline delikaatne teema ja me kõik kardame, et siin võib tekkida teatud kuritarvituse võimalus. Me kõik kardame seda. Ja seetõttu – veel kord rõhutan – kõik vabatahtlikud peavad vastama avalikku teenistusse vastuvõtmise nõuetele. Kõik vabatahtlikud, kes Härekeskuse telefoniliinil töötavad, läbivad vastava taustakontrolli ja peavad vastama kõigile nõuetele. Praegune natukene eksalteeritud olukord, mis riigis valitseb – ja mitte ainult meie riigis, vaid Euroopas ja maailmas tervikuna, inimeste tervise tõttu –, on näidanud, et nende kõnede arv, kus küsitakse oma lähedaste kohta, on hüppeliselt kasvanud. Eriti vanemaealiste puhul, kes on kusagil hooldekodudes või haiglates – kardetakse, kuidas nendega olukord on ja kas kõik on ikka korras. Nagu öeldud, vabatahtlikud ei pääse nendele andmetele ligi ega saa vastata, seega jääb inimestel mure murdmata. Väga palju tahetakse teada isegi mitte niivõrd seda, kus inimene on ja mis tervislikus seisukorras ta on, vaid pigem seda, kas inimest on võimalik külastada, millal on võimalik külastada jms. Nii et see teema on praegu hooajaliselt kindlasti aktuaalsem, kui ta on võib-olla mõne kuu pärast – siis kriis loodetavasti taandub. Aga praegu on olukord niisugune ja see on pannud ka meile peale teatud surve seda eelnõu kiiresti menetleda.

Kuigi ühiskonnas levitatakse kuulujutte minu autoritaarsuskalduvustest, siis mul ei ole mingeid autoritaarsuskalduvusi. Kui rahvasaadikutel on mure, et siin võib olla mõni tagauks või õhuaken lahti mingitele kuritarvitustele, ja tehakse ettepanekud, mis peaks need võimalikud väärkasutused sajaprotsendiliselt välistama, siis ma võin Siseministeeriumi nimel kinnitada, et me oleme täiesti avatud seesugustele ettepanekutele.

15:28 Esimees Henn Pöllumaa

Paul Puustusmaa, palun!

15:28 Paul Puustusmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Vaieldamatult mulle tundub, et see seadus väärrib toetamist. Küsimus on lihtsalt selguse huvides ja see käsitleb telefoni 1247. Kas tegemist on ajutise iseloomuga telefoniga? Ta on ju kriisiga seoses tekitatud. Kas kriisi lakkamisel see telefon suletakse või kuidas?

15:29 Siseminister Mart Helme

Ei, sellist plaani, et see telefon sulgeda, ei ole. Selle telefoni ettevalmistamine on käinud tegelikult juba tükk aega, vähemalt pool aastat olen ma koosolekutel kuulnud, kuidas selle käivitamisega tegeldakse. Nagu me kõik teame, tänapäeval on vaja spetsiaalseid IT-lahendusi jms vastavate programmide väljatöötamist. Ma olen liiga rumal, et kõikide nende asjade ja detailidega kursis olla, aga tean, et sellega on tegeldud juba mõnda aega. Väga lihtsal põhjusel: kuna 112-le on massiliselt tehtud otsese hädaolukorraga mitte seotud kõnesid. Telefon 112 on aga ikkagi põhimõtteliselt abi saamise number –

kui kellelgi maja põleb, keegi kuskil kukkus, kellelgi on ootamatult mingi terviserike jne. Siis on 112 see telefon, kuhu me helistame ja palume saata näiteks kiirabi sellel ja sellel aadressil, sest abikaasal või kellelgi hakkas ootamatut väga-väga halb. Siis on Charlie väljakutse ja kiirabi läheb. Kui nüüd sellel samal telefonil 112 keegi kurdab oma rasket saatust seoses koroonaviirusega, mille sümptomeid tal ei ole, siis ta hoiab ilmaaegu seda liini kinni. Praegu on meil niimoodi, et mõlema telefoni puhul, nii 112 kui ka 1247 puhul, on vastamise aeg umbes 4–6 sekundit. No 4–6 sekundit on täiesti selline aeg, et võib-olla kaks piiksu jõuab kutsung ära teha ja siis võetakse juba vastu. See tähendab seda, et meil on, nagu ma ütlesin, tipphetkedel telefon 1247 praegu kukkunud 2000 kõne peale, aga oli umbes 3000. Tuhande kõne võrra on nädala jooksul jäänud juba vähemaks kurtmiskõnesid, abi otsimise kõnesid ja info saamise kõnesid, see tähendab seda, et 112 reageerimine on umbes poole võrra paranenud. Ja see on oluline. See tähendab ka seda, et kõne suunatakse ka 112-lt sinna, kuhu on tõepoolest vaja, kas politseisse, Päästeametisse või kiirabisse, samal ajal aga on telefonilt 1247 kõnesid vastu võtvatel inimestel rohkem aega, et kuulata kellegi muresid ja pakkuda lahenduseks adekvaatset informatsiooni. Nii et see telefoninumber jääb.

15:31 Esimees Henn Põlluaas

Urve Tiidus, palun!

15:31 Urve Tiidus

Aitäh! Mul on jätkuks varasematele küsimustele niisugune küsimus. See vabatahtlike vajadus on täiesti arusaadav ja see, et neid enne kontrollitakse, on ka täiesti mõistetav. Aga kui nad peavad vastama küsimusele, kus haiglas teie sugulane on, kus hooldekodus keegi lähedane on, siis kas selleks tekib mingi selline andmebaas või millist registrit nad kasutavad oma vastuste andmiseks? Kas seda teemat on võimalik täpsustada?

15:32 Siseminister Mart Helme

Põhimõtteliselt on võimalik täpsustada. Selles mõttes, et näiteks eelmisel nädalal, kui meil tekkis päevakorda küsimus, mida me teeme Läti piiriga, ja tulid sisse mõned väga alarmeerivad kõned sellest, kuidas mõned ettevõtted, kes kasutavad ulatuslikumalt Lätist pärit tööjõudu, jäävad omadega hätta, siis me võtsime töötajate registrit välja andmed, kui palju meil on Läti päritolu töötajaid. Tuli välja, et on 3050 inimest, andmepank on täiesti olemas. Ja niisuguseid andmepankasid on meil olemas terve hulk. Need on suletud ega ole avalikkusele kättesaadavad andmepangad, aga loomulikult on meil riigis institutsioonid, kellele need on kättesaadavad. Meil on olemas rahvastikuregister ja sellel on oma alajaotused, igasugused erinevad registrid, ja sealtkaudu on võimalik saada küllaltki detailset informatsiooni. Aga see informatsioon sellises detailsuses loomulikult ei lähe ei kriisitelefonile ega ka lihtsalt Häirekeskuse telefonile 112. See on juba nii spetsiifiline ja detailne informatsioon. Küll aga on võimalik, jah, teatud üksikjuhtude puhul teha päringuid ja see päring saada. Nagu ma ütlesin, ka päringu teostaja Häirekeskusest ei saa teada mitte midagi rohkem, st ta ei saa tervet andmepanka endale sinna arvutisse jooksma, vaid ta saab teha ühe konkreetse päringu, et saaks küsimusele vastata.

15:33 Esimees Henn Põlluaas

Indrek Saar, palun!

15:33 Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kirjeldasite seda seaduseelnõu ja ma saan aru, et see on kiireloomuline, muidu me ei oleks siin saalis seda arutamas just nimelt tänasel päeval. Aga me kõik tajume ka seda, et seal on vähemasti üks osa sellest seadusest, mille ümber kõige rohkem küsimusi kerkib ja mille puhul on võib-olla kõige tundlikum ja kõige keerulisem tasakaalu leida, ehk siis seesama isikuandmete kaitsest tulenev terviseandmete töötlemine. Kas põhimõtteliselt, kui see osutub osaks, mis tahaks saada rohkem süvenemist ja aega, võib teie arvates selle osa esimese hooga seaduseelnõust välja jätta ja võtta selle seaduse vastu ilma selleta? Või ei ole sellel seadusel sellisel juhul enam mõtet?

15:35 Siseminister Mart Helme

Mul oleks siiski tõsine palve, et lugupeetud Riigikogu ei hakkaks sellest seadusest midagi välja võtma ega seda ka tagasi lükkama, sellepärast, et praegu, nagu ma ütlesin, on meil inimesed, kes kvalifitseeruvad, on kõik kontrollid-koolitused läbinud. Nad on tegelikult Siseministeeriumi töötajad, kes vabatahtlikena juba töötavad selle kriisitelefonu juures. Me tahaksime selle asja täiesti sajaprotsendiliselt seadusega vastavusse viia. Vastasel korral me peaksime need vabatahtlikud tagasi kutsuma. Praegu meil on niisugune olukord, mis ei ole küll seadusevastane, aga tahaks siiski lõplikku seadustamist.

Ma võin muidugi natuke täpsustada ka neid eeldusi, mis puudutavad konkreetseid isikute kohta käivaid päringuid. Andmete saamise eeldused on järgmised: päringu tegija avaldab oma lähedase isiku ees- ja perekonnanime, isikukoodi või sünniaja, päringu tegija avaldab enda ees- ja perekonnanime, isikukoodi või sünniaja, telefoninumbri ja oma seose lähedase isikuga. Samuti peab ta põhjendama, miks ta arvab, et lähedane isik on kriisilukorraga puutumuses. Kui päringu tegija keeldub vastamast või info tekitab kahtlusi, siis Häirekeskus andmeid ei väljasta. Isikute andmeid kontrollib Häirekeskus rahvastikuregistrist, see on automaatpäring. Ma arvan, et see asi on ikkagi küllaltki hästi kontrolli all. Ega kuritarvitusi ei saa kunagi sajaprotsendiliselt välistada, aga mulle tundub küll, et siin me oleme seaduses püüdnud need ohud viia nii väikseks kui vähegi võimalik. Nii et mul oleks palve menetleda seda siiski tervikuna ja mitte venitada, ehkki ministeerium ei saa Riigikogule midagi ette dikteerida.

15:37 Esimees Henn Pöllumaa

Mart Võrklaev, palun!

15:37 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle jäi nüüd ikkagi natukene segaseks, milliseid andmeid siis täpselt pärida saab. Ühel hetkel te justkui ütlesite, et saab pärida seda, kus on minu lähedane isik haiglaravil või kus ta on viibinud, aga minu meelest te nimetasite oma ettekandes, kui te tõite enda ja oma abikaasa näite, ka terviseandmeid, st mis tal siis täpselt viga on ja mis temaga tehtud on. Minu küsimus ongi, mida siis täpselt küsida saab ja kust need andmed tulevad. Hetk tagasi te ütlesite, et rahvastikuregistrist. Samas rahvastikuregister ju terviseandmeid ei väljasta. Kuidas siis rahvastikuregistrisse jõuab see info, millises haiglas keegi on? Kas te saate seda nüüd niimoodi komplekselt selgitada, minu küsimuste järjekorras?

15:38 Siseminister Mart Helme

Jah, natuke saan selgitada küll. Põhimõtteliselt me oleme ju ikkagi väga digitaliseeritud riik. Iga inimese kohta, kes kusagile satub, olgu politseisse, kuskile haiglasse, kiirabisse, EMO-sse või kuhugi mujale riiklikku asutusse, sisestatakse vastavad andmed otsekohe ka võrku. Ja võrgu kaudu läheb see info rahvastikuregistrisse. Nagu ma ütlesin, rahvastikuregistris on meil terve hulk alajaotusi. Täpsustuseks võin öelda nii palju, et kriisiinfotelefoni päringutele vastamisel väljastatakse järgmisi kannatanut puudutavaid andmeid: kas, kus ja millal on talle kriisilukorraga seoses osutatud tervishoiuteenust. Ei töödelda infot isiku tervises seisundi kohta, vaid tehakse üldistus, näiteks, kas isik on saanud kriisilukorraga seoses meditsiinilist abi, kas kiirabi on isiku üle vaadanud või kas isik on viidud haiglasse ja kui, siis missugusesse. See on kõik, rohkem ei anta mingit infot.

15:39 Esimees Henn Pöllumaa

Kalle Grünthal, palun!

15:39 Kalle Grünthal

Aitäh! Lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab nõudeid lõhkamiskohale. Kuna ma olen ise leidnud 33 lõhkekeha, millest neljandik on põhimõtteliselt lõhatud kohapeal, siis ma vaatan, et selles eelnõus on olemas väga põhjalikult määratletud alalise lõhkamiskoha kasutuseeskiri, aga selle ajutise kohta regulatsioon puudub, mis minu jaoks on ka mõneti mõistetav, sest iga lõhkekeha ohutsoon on erinev. Kas ma saan õigesti aru, et lõhkamiskoha ja selle üldnõuete puhul lähtutakse demineerimistöõde juhi seisukohast ja plaanist?

15:40 Siseminister Mart Helme

Iga juhtum on erinev. Ma ei ole deminiseerimise alal nii suur spetsialist, aga igatahes mulle antud informatsiooni kohaselt ei ole alati päris adekvaatselt arvesse võetud niisuguseid asju nagu lõhkematerjali hävitamisel laiali lendavad killud, nende ulatus, kui kaugele lööklaine läheb jne. Kõrge temperatuur ja plahvatuslega kaasnev heli võib häirida lähikonnas ja kaugemalgi olevaid isikuid. Need on need asjad, mida nüüd uute normide kohaselt on arvesse võetud. Ma ei julge rohkem detailidesse minna, sest ma ei võtnud kaasa ka eelnõu tervikteksti. Aga ma mäletan, et kui ma seda eelnõu lugesin, siis mul tekkisid samasugused küsimused ja mulle tehti selgeks, et niisugused on põhjused, miks need täiendused ja muudatused on tehtud.

15:41 Esimees Henn Põlluaas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:41 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Vabatahtlikud teevad igal juhul üliolulist tööd, selles ei ole mingit kahtlust, ja seda me kõik kindlasti tunnustame. Aga ikkagi, tulles selle konkreetse eelnõu juurde, on selle sõnastus ise praegu sedavõrd laialivalgunud – see on võib-olla natuke karm sõna, aga ütleme siis, et sedavõrd lai –, et tekib ikkagi küsimus, kuidas on tagatud, et avatakse ja jagatakse ainult kriisiolukorda puudutavat ja mitte kogu haiguslugu. Sest ma saan aru, et eesmärk ei ole mitte see, et vabatahtlikele, kes on tulnud appi telefonile vastama, avaneb kogu inimese varasem haiguslugu. Kas te olete nõus sellega, et säilima peab ikkagi põhimõte, et ka päästeametnikest vabatahtlikel ei tekiks ilma inimese enda nõusolekuta sellist laia ligipääsu kellegi varasemale haigusloole ja terviseandmetele ning seda infot jagada ei tohi?

15:42 Siseminister Mart Helme

Jah, ma olen sellega täiesti nõus. Ja nagu ma ennist ütlesin härra Vörklaeva küsimusele vastates, need andmed, mida selle päringu raames saab esitada, on väga piiratud. Mingit terviklikku haiguslugu seal ei ole. Kuna tegemist on kriisitelefoniaga, siis me käsitleme seda ikkagi eelkõige kui esmase info andmist selle kohta, kas inimene on sattunud kusagile haiglasse, kainestusmajja või kuhu tahes. Mitte midagi rohkemat tema kohta ei öelda. Aga kui see kõik jääb eelnõust segaseks, siis ma arvan, et menetluse käigus on võimalik veel midagi täpsustada. Veel kord: Siseministeerium ei ole mingilgi määral vastu sellele, et paranduste käigus mõningaid segaseks jäävaid või kahetimõistetavaid detaile täpsustada. Ma ei näe, et meil oleks mingisugustki soovi siin kuidagi midagi hägusaks jätta.

15:43 Esimees Henn Põlluaas

Urve Tiidus, palun!

15:43 Urve Tiidus

Aitäh veel kord! Õiguskomisjoni liikmetele tehti eelmisel aastal demonstratsioon demineerijate tööst ja anti väga hea ülevaade, kuidas see käib, millised riskid seal on jne. Sellepärast ma küsin ühe täpsustava küsimuse, mis puudutab relvaloa andmist demineerijatele. Kogu sellest n-ö kogemuslikust demonstratsioonist jäi arusaam, et demineerijad tegelevad üliohtliku tööga. Kui nendel on püstol taskus, siis kas nad ise suudavad vajaduse korral seda ohuolukorda lahendada? Kas see on päästeametnike enda soov ja ettepanek, et see relvaluba saada? Ja teine, praktilisem küsimus võib tunduda teile asjatundmatu, aga siiski: miks ei kasutata näiteks julgestusrühmi sellistes ekstraolukordades abiks?

15:44 Siseminister Mart Helme

Siin on paar momenti. Üks on see, et paljudel demineerijatel on tegelikult isiklik relv olemas, aga seaduse järgi nad ei tohiks isiklikku relva seal kaasas kanda ega ka mitte kasutada – kuna nad viibivad seal ametiülesande täitmisel, siis on neil teatud piirangud. Nüüd me võtame lihtsalt selle piirangu maha. Teine küsimus on see, kas sinna saata mingisugune K-komando erirühm, kiirreageerijad. See on nüüd ressursi küsimus. Kui Eesti riik arvab, et ta on nii rikas, et me sõidutame neid mehi iga kord, kui kusagil mõni miin või granaat kahjutuks tehakse, siis see on võimalik. Aga ma ei ole väga kindel, et see on väga praktiline ja ressursi kokkuhoiu seisukohast mõistlik, sellepärast, et lugemata siin täpselt üles, kui palju mehi meil ühes või teises eriüksuses on, ütlen lihtsalt kokku võttes, et neid ei ole liiga palju.

15:45 Esimees Henn Põlluaas

Mart Võrklaev, palun!

15:45 Mart Võrklaev

Tulen veel tagasi selle terviseandmete päringu juurde läbi infotelefoni. Te viitasite ka, et info saamiseks tuleb tuvastada ennast nime ja isikukoodi järgi ning samuti selle inimese nime ja isikukoodi järgi, kelle vastu huvi tuntakse. Töite näite endast ja oma abikaasast. Aga ma olen päris kindel, et tegelikult on igaühel üpris lihtsalt võimalik internetist leida näiteks teie enda ja teie abikaasa isikukoodid. Kas te ei arva, et on natuke liiga lihtne ennast tuvastada just nendel, kes tahaksid andmeid justkui kuritarvitada, seda enam selliste inimeste puhul, nagu te ise nimetasite, kes on näiteks minister, Riigikogu liige või muu avaliku elu tegelane. Kas see tuvastamine ei võiks olla ikkagi natuke kuidagi keerulisemaks tehtud? Näiteks nii, et pankadest info saamiseks ma pean tuvastama ennast mobiil-ID-ga. See nimi ja isikukood on minu hinnangul liiga lihtsasti kättesaadavad. Kas te ei arva seda?

15:46 Siseminister Mart Helme

Võimalik, et siin võib mõne kriteeriumi juurde panna, ma ei välista seda, aga kuna tegemist on väga piiratud ulatuses ja ka piiratud ajaraamis andmete küsimisega, siis ma siin väga suuri ohte ei näe. Jah, loomulikult, nimi ja isikukood on olulised asjad, aga samas me teame, et ka panka sisse pääsemiseks ei piisa ainult nimest ja isikukoodist, seal on ikkagi neid filtreid ja turvatõkkeid teisi ka. Nii et ma nüüd sellepärast väga muret ei tunne, et see võiks muutuda niisuguse massilise kuritarvitamise objektiks. Aga kui pakutakse välja mingisuguseid lisaturvameetmeid, siis ma arvan, et meil ei ole kellelgi midagi selle vastu.

15:47 Esimees Henn Põlluaas

Heiki Kranich, palun!

15:47 Heiki Kranich

Aitäh! Nagu näha, põhiline teema on ikkagi inimese terviseandmete kaitse ja seaduse tekst on suhteliselt üldine. Kas te ei ole kaalunud võimalust – isegi kui tegemist on mingi lühikeses perspektiivis toimuva sündmusega või olukorraga – lisada seadusesse näiteks tekst, et esitatavate andmete edastamise meetodid, turvareeglid, edastatavate andmete ulatus, kehtestatakse siseministri määrusega. Kui selle määruse projekt oleks meil laua peal, siis oleks meil kindlasti palju lihtsam uskuda seda, et kuritarvituste risk on väike.

15:48 Siseminister Mart Helme

Võimalik, aga praegu ei ole niisugust varianti kaalutud, kuigi ma saan aru, et see on ettepanek.

15:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd ma annan kõnetooli üle õiguskomisjoni esimehele Jaanus Karilaidile. Palun!

15:48 Jaanus Karilaid

Head kolleegid! Õiguskomisjoni erakorraline istung toimus 19. märtsil. Õiguskomisjonis olid kohal siseminister ja Siseministeeriumi ametnikud. Eelnõu eesmärkidest räägiti analoogset juttu nagu siin suures saalis, seega ma ei hakka seda üle refereerima. Meil tekkis seal kaks tõrget. Üks oli esimese lugemise kuupäev, selle probleemi me lahendamise ära hääletusega. Teine tõrge oli delikaatsete isikuandmete töötlus ja selle me lahendasime ära nõndaviisi, et saatsime kirja sotsiaalkomisjonile ja ootame nüüd aprilli alguseks komisjoni n-ö eksperdiarvamust sellise probleemiasetuse suhtes. Tegime ka vastavad otsused, et menetlusega edasi liikuda. Esimene ettepanek oli saata eelnõu täiskogu päevakorda 23. märtsiks, ja teine ettepanek oli esimene lugemine lõpetada, mõlema poolt viis. Ettekandjaks määrati õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid, see oli konsensuslik otsus. Ja muudatusettepanekute tähtaeg on 9. aprill kell 13. Nii et neli otsust tehti õiguskomisjonis. Aitäh!

15:50 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tundub, et teile küsimusi ei ole. Nii nagu hea tava nõuab, on võimalus avada läbirääkimised. Kas fraktsioonide esindajatel on selleks soovi? Ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 128 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 9. aprilli kell 13.

2. 15:51 Vaba mikrofon

15:51 Esimees Henn Põlluaas

Ja nüüd, head kolleegid, on teil võimalus pärast haamrilööki registreeruda vabaks sõnavõtuks vabas mikrofonis. Aga tundub, et kõnesoove ei ole. Aitäh! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.51.